

ENNI MUSTONEN

PIKKUPAPPILAN JOULU

Helsingissä
Kustannusosakeyhtiö
Otava

© Enni Mustonen ja Kustannusosakeyhtiö Otava 2025

Tekstin- ja tiedonlouhinta kielletty.

ISBN 978-951-1-51655-2

OTAVA
KIRJAPAINO
Keuruu 2025

PIKKUPAPPILAN JOULU – KESKEISIÄ HENKILÖITÄ

PIKKUPAPPILASSA

AINO WEGELIUS, 26, hyväsydäminen pastorinrouva, joka on valmistunut kansakoulunopettajattareksi Jyväskylän seminaarista ja on kaksivuotiaan PIKKU-MATIAKSEN äiti.

JOHANNES WEGELIUS, 32, tarmokas nuori pastori, Kytöjoen kappeliseurakunnan uusi kappalainen, joka on muuttanut perheensä kanssa viime vappuna Kytöjoen törmälle Pikkupappilaan.

AMANDA FORSBERG, 52, leskipastuurska, Ainon äiti, joka on muuttanut tyttärensä luo viime kesänä.

GUSTAVA WEGELIUS, 68, leskiruostinna, Johanneksen säätytietoinen äiti.

MAIJA RANTA, 43, pikkupappilan emäntäpiika, joka on jäänyt perinnöksi uudelle kappalaiselle.

JAAKKO RANTA, 62, pikkupappilan isäntärenki, Maijan isovelji, joka on huolehtinut vaimonsa LIISAN kanssa pappilan viljelyksistä ja karjasta, mutta on nyt telonut jalkansa eikä pysty varaamaan sen päälle.

SANTERI MÄKI-HEIKKILÄ, 22, Liisan veljenpoika, joka on tullut kummisetänsä avuksi kotitaltaan emäpitäjän toiselta laidalta.

NEVANPERÄLLÄ

KUSTAA NEVALA, 78, entinen isohäijy ja nykyinen Nevanperän körttipatriarkka, joka on halvaantunut ennen joulua.

HANNA PRÄNNI, 16, peloton huutolaistyttö, joka hoitaa Kustaa-paappaa Nevalan pihatuvassa.

BRITA NEVALA, 44, Kustaan kovaluontoinen miniä, vaasalaisen merikapteenin tytär, joka ei ole koskaan tottunut körttikomentoon ja on nyt ottanut vallan talossa.

PAAVO NEVALA, 41, Kustaan hyväluontoinen mutta viinaan menevä poika ja Britan aviomies, joka on isäntä vain muodon vuoksi.

ANTTI NEVALA, 19, Britan ja Paavon ainoa poika, äiteensä silmäterä, joka on päässyt häjyylyn makuun selviytyttyään lopultakin rippikoulusta.

Lisäksi tässä tarinassa tavataan pappeja ja papinrouvia, niin heränneitä kuin suruttomiakin kytöjokelaisia joulukirkossa ja hautajaisissa ja käydään välillä emä-pitäjänsäkin puolella Virranniemen pappilassa Lapuan Isossakylässä.

I . LUKU

TUOMANPÄIVÄNÄ
21. JOULUKUUTA 1876

– Voi jutinan tähren, kyllä se ny pyryn lykkäs! Maija julisti jo kynnykseltä työntyessään puusylyksen kanssa ruokasaliin. – Äsköön liiterihin mennes pikkuusen vaan ripotteli hiutalehia mutta tulles muuras jo silmät umpehen nottei nähny noukkaansa piremmälle, hän selitti rojauttaessaan klapikuormansa kaakeliuunin eduspellille.

Pakko oli minunkin nousta pöydän äärestä katsomaan ikkunasta ulos. Totta se oli, niin sakeaa oli nyt lumipyry, ettei aittariviä erottanut pihan toiselta laidalta, totesin huolestuneena palatessani kuulutus-

kirjan ääreen. Johannes oli lähtenyt Santerin kyytimänä aamulla parin peninkulman päähän Lapuan pappilaan, jonne kirkkoherra Hohenthal oli kutsunut kaikki seutukunnan papit yhteiseen kokoukseen. Aamulla rekikeli oli näyttänyt vielä oikein kelvolliselta, mutta tällä menolla tuisku lakaisisi talvitiet umpeen muutamassa tunnissa.

Vaan tottapa Santeri selviää pyryssäkin Isostakylästä takaisin tänne Kytöjoelle, onhan hän täkäläisiä ja sitä paitsi taitava hevosmies, lohdutin itseäni. Pakko on nyt keskittyä työhön ennen kuin ulkona on niin pimeää, että lampun liekki täytyy vääntää suuremmaksi.

Kuulutuskirjan väliin oli taas kertynyt kuvernöörin ja vallesmannin määräyksiä ja kaiken maailman myynti- ja urakkailmoituksia. Ne piti laittaa oikeaan järjestykseen ja liimata kuulutuskirjan sivuihin kiinni, jottei Johannekselle kävisi kuin sille Pitkäjärven entiselle apupapille, joka oli lennättänyt vahingossa saarnastuolin laidalta nipun kuulutuksia seurakuntalaisten niskaan. Minä olin järjestellyt näitä kuulutuskirjan lippusia ja lappusia jo kotipappilassa Pappavainaan eläessä.

– Saas nährä, ehtiikö Santeri ja pastori eres illaksi isoltakirkolta kotihin, jonsei tua tuisku kohta lakkaa,

Maijakin mutisi latoessaan puita uuniin. – Pitikö se rovestin ny väen väkisin ruveta pitämähän Tuamaan-päivänä pappeinkokousta, ku kumminkin kaikki on käsketty Virranniämehen jo ens viikolla, jatkoi Pikku-pappilan tuima emäntäpiika motkotustaan.

– Mitä hää haastaat? Ketkä rovasti on käskent ja minne? Mamman ääni kuului salin ovelta.

Ilmeisesti hän oli saanut parkuvan kaksivuotiaamme vihdoinkin nukahtamaan päiväunille. Pikkumies oli näet vähän aikaa sitten keikahtanut kiikkuhevosen selästä. Niin ankara huuto oli kuulunut kahden oven takaa, että minun oli ollut pakko käydä kurkistamassa, mitä Mamman ja pojun yhteisessä kamarissa oli tapahtunut. Onneksi Mamma oli ruvennut heti painamaan Matiaksen kuhmua villasukalla.

– Maija puhuu varmaan niistä Isonpappilan joulukalaaseista, jonne meidätkin on kutsuttu viattomain lasten päivänä, vastasin Maijan puolesta. Emäntäpiika ei näet ollut kuulevinaan Mamman kysymystä, kytkki vain kaakeliuunin edessä selin meihin ja puhalteli hiil-lokseen, joka oli ehtinyt jo hiipua.

– Jaha, vai silviisii, Mamma huohti ja ilmoitti siten ääntään hiukan korottaen, että menee nyt kyökkiin leipomaan ne inkivääripiparkakut valmiiksi pellille ja

panee ne liinan alle kylmään ruokaskafferiin. – Mie paistan ne sitte, ko leivinuunis on lämpö tasaantunt.

Vasta Mamman mentyä Maija sulki kakluunin luukut, oikaisi selkänsä ja ilmoitti lähtevänsä navettakyökiin huuhtelemaan lipeäkalat.

– Tuossa kamalassa pyryssäkö? minulta lipsahti.

– Ei kai pastuurska luule, notta mä eksyn omis nurkis? Maija naurahti ja meni menojaan.

Niinpä niin. Nämä Pikkupappilan tienoot olivat tosiaan Maijan omia nurkkia.

Jälleen kerran kiitin mielessäni leskipastuurska Sjögreniä, joka oli kirjoittanut minulle jo ennen meidän muuttoamme pitkän kirjeen. Hän oli antanut sen Johannekselle, kun tämä oli viime keväänä tullut vasta-valittuna kappalaisena tuomaan meidän ensimmäistä muuttokuormaamme tänne Kytöjoen Pikkupappilaan. Olisin mielelläni tavannut itsekin tämän vanhan ja viisaan papinrouvan, mutta hän oli jo ehtinyt lähteä Helsinkiin poikansa luo, kun me pikku-Matiaksen kanssa saavuimme vihdoin vapunpäivänä Lohikoskelta viimeisen muuttokuorman mukana tänne uuteen kotiin.

Leskipastuurska Sjögren oli kuulemma ollut Pikkupappilan emäntänä melkein neljä vuosikymmentä,